

บทที่ ๔

สรุป และ ข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุป

ในการศึกษาเปรียบเทียบระบบรัฐวิสาหกิจไทยและญี่ปุ่นนี้ เป็นการวิเคราะห์ให้ทราบถึง การประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิ (Net Foreign Exchange Savings and Earnings) ของระบบรัฐวิสาหกิจ โดยแยกทำการวิเคราะห์ถึงผลกระทบในทางบวกต่อการชำระเงิน (Positive Effect on Balance of Payments) คือการก่อให้เกิดเงินตราต่างประเทศของระบบรัฐวิสาหกิจ และผลกระทบในทางลบต่อการชำระเงิน (Negative Effect on Balance of Payments) คือ การสูญเสียเงินตราต่างประเทศ เนื่องจากการผลิตสินค้าและบริการ โดยได้ทำการวิเคราะห์รัฐวิสาหกิจในประเทศไทย ๖๔ แห่ง และรัฐวิสาหกิจในประเทศญี่ปุ่น ๑๗ แห่ง

โดยทั่วไป รัฐวิสาหกิจในประเทศไทยและญี่ปุ่น มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะในเรื่องลักษณะของโครงสร้างโดยทั่ว ๆ ไป ชัดจำกัดในเรื่องการเงิน การควบคุมจากรัฐบาล ตลอดจนวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ และปัญหาที่ว่า - รัฐวิสาหกิจเป็นสถาบันที่พิทักษ์ของข้าราชการที่อายุครบเกษียณ และข้าราชการการเมือง แต่มีลักษณะบางสิ่งบางอย่างที่แตกต่างกัน

ในการวิเคราะห์นี้ เป็นการทดสอบข้อสมมติฐานที่ว่า "ระบบรัฐวิสาหกิจไทยมีผลกระทบต่อ การประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิเป็นลบ" และ "ระบบรัฐวิสาหกิจญี่ปุ่นมีผลกระทบต่อ การประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิเป็นบวก" ภายใต้ข้อสมมติและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนด

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ระบบรัฐวิสาหกิจไทยเป็นไปตามข้อสมมติฐานในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๑๗-๒๕๒๑ และไม่เป็นตามข้อสมมติฐานในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๑๐-๒๕๑๖

ส่วนระบบรัฐวิสาหกิจขึ้นอยู่กับเป็นไปตามข้อสมมติฐาน ปัจจัยที่สำคัญและมีผลกระทบการประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิดังกล่าว คือ

๑. ระบบรัฐวิสาหกิจไทย การประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิมีมูลค่าเป็นบวก โดยเฉลี่ยปีละ ๑,๑๑๕.๗๕ ล้านบาท ในช่วงก่อนวิกฤตการณ์น้ำมัน (ปีงบประมาณ ๒๕๑๐-๒๕๑๖) เป็นผลสืบเนื่องมาจาก การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าของรัฐวิสาหกิจสาขาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะรัฐวิสาหกิจสาขาอุตสาหกรรมสามิต ซึ่งมีมูลค่าของการประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิเฉลี่ยปีละ +๖๘๕.๔๔, +๖๕๑.๘๐, +๖๘๑.๖๖, +๑,๐๒๔.๓๖, +๑,๖๔๒.๔๔, +๑,๒๐๐.๗๕ และ +๒,๒๒๕.๔๘ ล้านบาท ในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๑๐-๒๕๑๖ ตามลำดับ และรัฐวิสาหกิจสาขาอุตสาหกรรมทหาร ซึ่งมีมูลค่าการประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิโดยเฉลี่ยปีละ +๓๒.๓๗ ในช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากนี้แล้ว ยังมีรัฐวิสาหกิจบางสาขาที่ทำการผลิตสินค้าเพื่อทำการส่งออก เช่น รัฐวิสาหกิจสาขาอุตสาหกรรมน้ำตาล กระจก และกระดาษ สามารถประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิมีมูลค่าโดยเฉลี่ยปีละ +๔๘.๒๖ ล้านบาท ในของปีงบประมาณ ๒๕๑๐-๒๕๑๖ และรัฐวิสาหกิจสาขาอื่น ๆ อีก เช่น รัฐวิสาหกิจสาขาบริการ รัฐวิสาหกิจสาขาพาณิชย์ และรัฐวิสาหกิจสาขาเกษตร

ต่อมาภายหลังจากเกิดวิกฤตการณ์น้ำมัน คือ ในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๑๗-๒๕๒๑ มูลค่าการประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิของระบบรัฐวิสาหกิจไทยได้เปลี่ยนแปลงไป คือมีมูลค่าเฉลี่ยปีละ -๘,๑๓๑.๖๔ สืบเนื่องมาจากปัจจัยที่สำคัญคือปัญหาราคาน้ำมันดิบ ซี.ไอ.เอฟ. สูงขึ้นหลายเท่าตัว ถึงแม้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าว การผลิตเพื่อการส่งออกและการขายบริการของรัฐวิสาหกิจสาขาต่าง ๆ มีผลทำให้การประหยัดเงินตราต่างประเทศมีมูลค่าสูงขึ้นก็ตาม แต่มูลค่าที่เพิ่มขึ้น มีอัตราทางเพิ่มที่น้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันดิบ ดังนั้น มูลค่าของการประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิจึงเป็นลบ

๒. ระบบรัฐวิสาหกิจในญี่ปุ่น การประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิมีมูลค่าเป็นบวกทุกปีในช่วงเวลาที่ทำกรวิเคราะห์ โดยเฉลี่ยปีละ +๒๑,๘๐๘.๕๒ ล้านบาท เป็นผลสืบเนื่องมาจากรายการหลักที่สำคัญคือ การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าของรัฐวิสาหกิจสาขาอุตสาหกรรมสามิต และรายได้จากดอกเบี้ยรับของรัฐวิสาหกิจสาขาการเงินและประกันภัย ซึ่งมูลค่าเหล่านี้สามารถที่จะชดเชย การไม่ประหยัดเงินตราต่างประเทศของรัฐวิสาหกิจสาขา

อื่น ๆ ได้ ถึงแม้ว่าในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๑๗-๒๕๒๑ ราคาน้ำมันดิบ ซี.ไอ.เอฟ. มีราคาสูงขึ้นก็ตาม โดยสรุป คือ

๑. มูลค่าของการประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิของระบบรัฐวิสาหกิจญี่ปุ่นค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับมูลค่าการประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิของระบบรัฐวิสาหกิจไทย เป็นผลสืบเนื่องมาจาก ระบบรัฐวิสาหกิจของญี่ปุ่น มีขอบเขตในการดำเนินกิจการซึ่งเกี่ยวข้องกับราคาต่างประเทศกว้างขวาง แต่จะเป็นเช่นนี้ในรัฐวิสาหกิจบางสาขาเท่านั้น และบางสาขางานของระบบรัฐวิสาหกิจมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับต่างประเทศน้อยมาก

๒. ประเทศญี่ปุ่นมีโครงสร้างของเศรษฐกิจในทางอุตสาหกรรม ดังนั้น สินค้าประเภททุน (Capital Goods) ซึ่งรัฐวิสาหกิจมีความจำเป็นในกิจการต่าง ๆ สามารถผลิตขึ้นได้เองภายในประเทศ จึงมีผลทำให้การไม่ประหยัดเงินตราต่างประเทศมีมูลค่าต่ำ ในขณะที่รัฐวิสาหกิจบางสาขา สามารถที่จะประหยัดเงินตราต่างประเทศได้มีมูลค่าสูง ผลการวิเคราะห์จึงเป็นไปตามข้อสมมติฐานข้างต้น

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาถึงการประหยัดเงินตราต่างประเทศสุทธิของระบบรัฐวิสาหกิจไทยและญี่ปุ่น โดยเปรียบเทียบแล้ว สิ่งที่เสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารัฐวิสาหกิจไทย และอีกทางหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาปัญหาดุลการชำระเงิน ซึ่งประเทศไทยกำลังประสบปัญหาอยู่ในขณะนี้ คือ

๑. ควรสนับสนุนรัฐวิสาหกิจบางประเภท ที่เป็นรัฐวิสาหกิจทำการผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเพิ่มอัตราทดแทนการนำเข้า และในที่สุด ก็จะสามารถผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้าได้ทั้งหมด ไม่จำเป็นจะต้องนำเข้าสินค้าประเภทนั้นอีกต่อไป

๒. ส่งเสริมรัฐวิสาหกิจที่ทำการผลิตสินค้าและบริการเพื่อการส่งออก ให้มีปริมาณและมูลค่าและในการส่งออกเพิ่มสูงขึ้น เพื่อที่จะบรรเทากับการสูงขึ้นของราคาน้ำมันดิบนำเข้า

๓. เพิ่มประสิทธิภาพของการใช้สินค้าประเภททุน และสิ่งต่าง ๆ ประเภทอื่น ที่เป็นสินค้านำเข้าจากภาคต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อที่จะให้อายุในการใช้งานนานกว่าปกติ และให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ามากกว่า เป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะชล่ออัตราการค้าการนำเข้าของสินค้าประเภทดังกล่าวได้